

Прейс Є.В.

студент,

Інститут права

*Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

**СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС
У ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ
ЗА УГОДОЮ ПРО АСОЦІАЦІЮ**

Незворотність європейського та євроатлантичного курсу України проголошена у преамбулі Конституції нашої держави [1]. Деталізується дане положення у ЗУ «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики», у абз. 13 ч. 2 ст. 11 якого інтеграцію України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі визначено одним з основних завдань зовнішньої політики [2]. Європейська інтеграція важлива для України як в політичному, так і в економічному вимірі. Зокрема, розглядаючи євроінтеграцію в другому із зазначених аспектів, її можна визначити як шлях модернізації економіки України, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, виходу на світові ринки, насамперед на ринок ЄС, і, як наслідок, створення нових робочих місць, забезпечення соціальної стабільності – досягнення високих соціальних стандартів держав – членів ЄС [3]. Зважаючи на вищевикладене, можна впевнено сказати, що проблема інтеграції України в європейський простір до моменту набуття членства нашої держави в ЄС завжди буде залишатись актуальною.

Адаптація законодавства України до стандартів ЄС відбувається фактично протягом усього періоду незалежності України. На думку вчених, поштовхом для цього стало як укладення Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 року

[4], у якій зокрема було визначено пріоритетні сфери адаптації законодавства України до законодавства ЄС, так і внутрішньо узгоджений курс зовнішньої політики до наближення вітчизняного законодавства до європейських аналогів. Весь цей час соціальна сфера була і залишається однією із пріоритетних у контексті вдосконалення законодавства та запозичення позитивного зарубіжного досвіду [5, с. 84].

Проте, ключовим етапом євроінтеграції стало укладення Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергетики і їхніми державами-членами, з іншої сторони, період ратифікації якої тривав з 2014 по 2017 роки. Її основною ціллю є сприяння поступовому зближенню сторін, ґрунтуючись на спільних цінностях і тісних привілейованих зв'язках, а також поглиблюючи зв'язок України з політикою ЄС та її участь у програмах та агентствах. Вона спрямована на співробітництво сторін у багатьох сферах державного та суспільного життя, однією з яких є сфера соціальної політики. Основними цілями співпраці в даній сфері є покращення якості людського життя, зменшення обсягів неформальної економіки шляхом трансформації нелегальної зайнятості, покращення рівня забезпечення охорони здоров'я та безпечних умов праці, посилення рівня соціального захисту та модернізації систем соціального захисту, забезпечення гендерної рівності та рівних можливостей для чоловіків та жінок та інші [6]. З метою забезпечення виконання поставлених завдань 25 жовтня 2017 року Кабінетом Міністрів України був затверджений план заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Співробітництво в галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей можна умовно розділити на декілька напрямків, одним з яких є соціальний захист. В контексті даного напрямку принципово важливою була модернізація системи соціального страхування з метою підвищення ефективності управління,

удосконалення механізму призначення страхових виплат, забезпечення фінансової стабільності фондів соціального страхування. З метою виконання поставленого завдання була проведена реформа системи соціального страхування на основі Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» від 28.12.2014 [7].

З-поміж значної кількості змін до законодавства, внесених відповідно до цього закону, варто виділити кілька ключових моментів. По-перше, з метою підвищення ефективності управління у сфері соціального страхування, скорочення та оптимізації витрат на управління, спрощення обслуговування застрахованих осіб і роботодавців, було створено Фонд соціального страхування України, реорганізувавши шляхом об'єднання Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань і Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. По-друге, було посилено відповідальність роботодавців за порушення законодавства про працю з метою легалізації фонду оплати праці. Перш за все було введено заборону допуску працівника до роботи без укладення трудового договору та повідомлення Державної податкової служби про прийняття працівника на роботу. Також було введено фінансові санкції для юридичних та фізичних осіб-підприємців у вигляді штрафу за допуск працівника до роботи без оформлення трудових відносин, оформлення працівника на неповний робочий час у разі фактичного виконання роботи повний робочий час, виплати заробітної плати без нарахування та сплати єдиного внеску та податків, порушення термінів виплати заробітної плати більш ніж за один місяць, виплати не в повному обсязі, недотримання мінімальних державних гарантій в оплаті праці та порушення інших вимог трудового законодавства.

Ведеться робота і в напрямку антидискримінаційної політики та гендерної рівності. Зокрема, з метою удосконалення механізму забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства та впровадження європейських стандартів

рівності Кабінетом Міністрів України затверджено Державну соціальну програму забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року від 11.04.2018 [10]. Для досягнення своєї мети дана програма передбачає виконання низки завдань, серед яких ключове місце займає удосконалення нормативно-правової бази. Так, для виконання поставленого завдання Кабінет Міністрів постановою від 28.11.2018 затвердив новий Порядок проведення гендерно-правової експертизи та вніс необхідні зміни до деяких своїх постанов; Мінсоцполітики затвердило Методичні рекомендації щодо оцінювання гендерного впливу галузевих реформ від 14.04.2020, Інструкцію щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів від 07.02.2020; проводяться заходи щодо розширення переліку статистичних показників за ознакою статі з розбивкою за іншими основними ознаками тощо [9].

Активна робота ведеться в напрямку забезпечення безпеки праці та здоров'я працівників. Загалом такі заходи стосуються приведення у відповідність національних стандартів із стандартами ЄС, зокрема щодо безпеки та захисту здоров'я працівників видобувних підприємств з підземним і відкритим способами видобування (наказ Мінсоцполітики № 943 від 02.07.2018), безпеки та охорони здоров'я під час використання робочого обладнання працівниками (наказ Мінсоцполітики № 2072 від 28.12.2017), мінімальних вимог до засобів індивідуального захисту, які використовуються працівниками на робочому місці (наказ Мінсоцполітики № 1804 від 29.11.2017) тощо.

Однак не варто вважати, що владі нашої держави вдається вчасно та успішно виконувати всі поставлені завдання. Так, все ще не запроваджено стимулюючих механізмів для роботодавців з метою працевлаштування осіб з інвалідністю. Досягти цієї мети планувалося за допомогою поданого урядом проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо зайнятості інвалідів від 04.05.2016 (№ 4578) [10]. Цей законопроект передбачав запровадження таких стимулюючих механізмів: виконання роботодавцем нормативу працевлаштування осіб з інвалідністю шляхом

укладання з підприємствами громадських організацій осіб з інвалідністю договорів на виготовлення (виконання) товарів, робіт і послуг; врахування з коефіцієнтом «2» виконання зазначеного нормативу працевлаштування для усіх осіб з інвалідністю I групи та осіб з інвалідністю II групи внаслідок психічного розладу; надання дотацій роботодавцям на створення звичайних робочих місць для осіб з інвалідністю, а не лише спеціальних тощо [10; 11].

Проте, за результатами вивчення та обговорення даного законопроекту, деякі народні депутати почали вважати, що зміни до законодавства в тій редакції, яка запропонована Кабінетом Міністрів України, не створить необхідних сприятливих умов для стимулювання роботодавців до працевлаштування осіб з інвалідністю [15]. Тому були подані ще два альтернативні законопроекти (№ 4578-1 та № 4578-2). Першим з них передбачалось надання компенсації роботодавцю фактичних витрат на оплату праці особи з інвалідністю протягом 1 року за умови його працевлаштування на строк не менше 2 років та дотації роботодавцю на працевлаштування молоді із числа осіб з інвалідністю, яка вперше приймається на роботу [12; 13]. В свою чергу, законопроект № 4578-2 пропонував передбачити сплату АГС за невиконання нормативу робочих місць, призначених для працевлаштування осіб з інвалідністю, для підприємств, установ і організацій, що утримуються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів, звільнити від сплати адміністративно-господарських санкцій підприємства, установи, організації, фізичних осіб-підприємців, що використовують найману працю, у випадку вжиття відповідних заходів для забезпечення виконання цього нормативу [14; 15]. Однак кожен з них мав свої недоліки [16; 17], і, в кінцевому підсумку, всі три були відкриті.

Наведений приклад є не єдиним завданням, що залишається невиконаним. Аналізуючи план заходів з виконання Угоди про асоціацію [8], можна дійти висновку, що реально було завершено виконання лише 45% з тих завдань, які передбачалося виконати до закінчення 2020 року. При чому, 21% виконаних завдань можна вважати виконаними з запізненням, оскільки їх строк виконання було

подовжено у зв'язку з порушенням початкового строку. Ці дані свідчать про недостатню результативність діяльності влади нашої держави. Отже, хоча Україна й налаштована на досягнення цілей співробітництва з ЄС, про що свідчить розроблення чіткого плану заходів з виконання Угоди про асоціацію, однак прогрес реалізації цього плану в частині соціальної політики та трудових відносин є повільним, а відтак і незадовільним.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30.
2. Закон України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики» № 2411-VI в редакції від 08.07.2018.
3. Стратегія комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018-2021 роки, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України №779-р від 25.10.2017.
4. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами. Міжнародний документ від 14.06.1994. *Офіційний вісник України* від 29.06.2006. 2006 р. № 24. Ст. 203.
5. Малюга Л.Ю. Специфіка адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС: концептуально-правові основи. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. 2018. № 57. С. 83–90. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2018/11/maliuha_57.pdf.
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. *Офіційний вісник України* від 26.09.2014. № 75. Т. 1. С. 83. Стаття 2125. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
7. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» № 77-VIII в редакції від 21.10.2019.
8. План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони в редакції від 09.09.2020, затверджений постановою Кабінету міністрів України № 1106 від 25.10.2017.
9. Завдання і заходи з виконання Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року в редакції від 09.09.2020.
10. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо зайнятості інвалідів № 4578 від 04.05.2016.

11. Пояснювальна записка до проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо зайнятості інвалідів від 04.05.2016.

12. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сприяння зайнятості інвалідів № 4578-1 від 20.05.2016.

13. Пояснювальна записка до проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сприяння зайнятості інвалідів від 20.05.2016.

14. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення працевлаштування інвалідів № 4578-2 від 24.05.2016.

15. Пояснювальна записка до проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення працевлаштування інвалідів від 24.05.2016.

16. Висновок *Головного науково-експертного управління* Апарату Верховної Ради України на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо зайнятості інвалідів» (№ 4578 від 04.05.2016 р.).

17. Висновок *Головного науково-експертного управління* Апарату Верховної Ради України на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сприяння зайнятості інвалідів» (№ 4578-1 від 20.05.2016).

Шум Ю.М.

студентка,

Інститут права

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Невдоволеність української молоді рівнем та якістю життя і відсутність безпечного середовища, в якому молоді люди можуть жити, вчитися і працювати свідчать про необхідність зміни державної молодіжної політики України та розвитку системи соціального захисту з її відповідністю викликам сучасного світу [1]. Відповідно до практики останніх років, молодь не бажає розвиватись